

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania K. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Koszalinie
z udziałem zainteresowanej P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 października 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 31 maja 2023 r., sygn. akt III AUa 711/22,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasądza od K. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w Koszalinie kwotę 240,00 (dwieście
czterdzieści) złotych, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98
§ 1¹ k.p.c. - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie decyzją z 17 lutego 2022 r. (nr [...]), wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 18 ust. 1 i 2 oraz art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a także art. 58 § 2 k.c. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe K. N., podlegającego

ubezpieczeniom jako pracownik płatniczki składek P. sp. z o.o. wyniosła w okresach od kwietnia 2021 do września 2021 – 2.800 zł. W uzasadnieniu wskazano, że od 1 marca 2016 r. K. N. był zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez P. sp. z o.o. Podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne były wykazywane w następujących wysokościach:

- od marca 2016 do marca 2021 - w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku (za każdy z miesięcy),
- od kwietnia 2021 do września 2021 - 14.055 zł za każdy z miesięcy,
- od października 2021 do grudnia 2021 - 0 zł za każdy z miesięcy.

K. N. był niezdolny do pracy od 1 października 2021 r. do 24 lutego 2022 r. Z uwagi na znaczny wzrost wynagrodzenia za pracę w okresie poprzedzającym, ZUS wszczął postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia wysokości podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w okresie od kwietnia 2021 r. W ocenie organu, nie przedstawiono dokumentów uzasadniających zmianę wysokości wynagrodzenia we wskazanym okresie. Nie przedłożono również dowodów świadczących, że wynagrodzenie w kwocie 14.055 zł. zostało faktycznie postawione do dyspozycji ubezpieczonego. Wobec braku takich dokumentów organ rentowy obniżył wysokość podstawy wymiaru składek do wysokości obowiązującej w okresie od marca 2016 r. do marca 2021 r., tj. równowartości minimalnego wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 23 września 2022 r. (sygn. akt IV U 244/22) oddalił odwołanie K. N. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie oraz zasądził od odwołującego K. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie kwoty po 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 31 maja 2023 r. (sygn. akt III AUa 711/22): oddalił apelację odwołującego oraz zasądził od K. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Oddziału w Koszalinie kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie złożył odwołujący zaskarżając judykat w całości, zarzucając naruszenia prawa materialnego, tj.:

1. art. 41 ust. 12 i 13 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na zakwestionowaniu i zmianie informacji przekazanych przez płatnika składek odnośnie zmiany wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe w sytuacji gdy z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd wynika, że w rzeczywistości płaca - stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki - nie była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz w żaden sposób nie przewyższała wkładu pracy ubezpieczonego, kwestionując jednocześnie okoliczność, iż wynagrodzenie było w rzeczywistości wypłacane ubezpieczonemu w ustalonej wysokości;

2. art. 78 § 1 k.p. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji gdy ustalona kwota należnego pracownikowi od pracodawcy wynagrodzenia za pracę spełnia kryteria płacy godziwej;

3. art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wskutek nieuprawnionego wywodzenia z normy o charakterze technicznym, określającej rodzaje spraw w jakich Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w sprawach indywidualnych (z zakresu zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń i ustalania wymiaru składek), z merytoryczną normą kompetencyjną, uprawniającą i zobowiązującą ten organ do ustalania m.in. podstawy wymiaru składek poprzez ingerencję w treść umowy o pracę i zmianę ustalonej w umowie o pracę pracownika z pracodawcą, wysokości jego wynagrodzenia, z wyższego na niższe ocenionego jako spełniającego „kryteria płacy godziwej za pracę”, mającego odtąd stanowić podstawę wymiaru składki ubezpieczeniowej, w sytuacji gdy ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd wskazują, że zakres wykonywanych przez odwołującego obowiązków był szeroki, a jego działania przyczyniły się do wysokości przychodów uzyskiwanych przez spółkę;

4. art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c. przez jego niezastosowanie i pominięcie zgodnego zamiaru stron przy realizacji zasady swobody umów oraz celu zawartej umowy;

5. art. 58 § 2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie w sytuacji gdy w okresach od kwietnia 2021 r. do września 2021 r. - wymiar składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe K. N., podlegającego ubezpieczeniom jako pracownika płatniczki składek P. sp. z o.o. wynosiło 2.800 zł, a w okresie od kwietnia 2021 r. do września 2021 r. wzrosło do kwoty 14.055 zł za każdy z miesięcy, które to okoliczności doprowadziły organ do błędnego uznania, że wynagrodzenie zostało wypłacone odwołującemu na podstawie umowy o pracę, która była sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego i zmierzała do obejścia prawa.

W związku ze stawianymi zarzutami skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania K. N. poprzez przywrócenie jako obowiązujących podstaw wymiaru składek w wysokości zgłoszonej w imieniu płatniczki;
ewentualnie,

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie;

3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa radcowskiego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia orzeczenia do dnia zapłaty;

4. rozpoznanie sprawy na rozprawie;

5. rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika skarżącego.

Jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie istotnego zagadnienia prawnego w postaci konieczności odpowiedzi na pytania:

- czy zgodne z prawem jest orzeczenie w ramach, którego Sąd uznał za zasadne zakwestionowanie wyższej podstawy wymiaru składek w wysokości zgłoszonej w imieniu płatniczki w ramach regulacji art. 41 ust. 12 i 13 ustawy o

systemie ubezpieczeń społecznych, w sytuacji gdy z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd wynika, że szeroki zakres powierzonych odwołującemu obowiązków, jak i jego bezsprzeczny wpływ działań na uzyskiwane przez spółkę przychody usprawiedliwiały nowo ustaloną wysokość wynagrodzenia, a nawet wynagrodzenie znacznie wyższe, wskazując jednocześnie że warunkiem sankcjonującym ustalenie na tym poziomie podstawy wymiaru składek może być uznanie czy rzeczywiście środki te stanowiły wynagrodzenie za prace w sytuacji gdy wypłacane były w formie gotówki oraz czy faktycznie z tego tytułu zostały postawione odwołującemu do dyspozycji w sytuacji gdy okoliczności sprawy wskazywały, że fakt dysponowania tymi środkami był w praktyce realizacją uprawnień właścicielskich do udziału w dochodach kierowanego przedsiębiorstwa?

- czy zgodne z prawem jest orzeczenie w ramach, którego wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zakwestionowanego przez organ od czasu jego ustalenia do chwili obecnej nadal stanowi podstawę wysokości wymiaru składek zgłoszoną w imieniu płatniczki i w tej sytuacji nie jest ona kwestionowana przez organ?

- czy zgodne z prawem jest orzeczenie w którym Sąd uznał, że zasadne było obniżenie przez organ podstaw wymiaru składek przy jednoczesnym zakwestionowaniu istnienia stosunku pracy?

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony powodowej nie kwalifikuje się do przyjęcia.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli

istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Strona skarżąca, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Należy więc przypomnieć, że powołując się na przesłankę, jaką jest istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, należy w uzasadnieniu wniosku sformułować zagadnienie prawne oraz przedstawić argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu – czego strona skarżąca w ogóle nie uczyniła. Zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu; 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Przez

istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, co oznacza, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzyganiu innych, podobnych spraw. Chodzi przy tym o problem, którego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a także w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2012 r., I UK 271/11, Legalis nr 490620; tak też postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, Legalis nr 797138; z 27 lutego 2019 r., I CSK 447/18, Legalis nr 1880000 i 28 stycznia 2021 r., III PSK 19/21, Legalis nr 2528902). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, Legalis nr 261010; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, Legalis nr 158082; z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, Legalis nr 174062; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, Legalis nr 1875501; z 12 lutego 2021 r., IV CSK 437/20, Legalis nr 2555688 oraz z 9 marca 2021 r., III CSK 219/20, Legalis nr 2540231). Ponadto "istotne zagadnienie prawne" jest istotne w tym znaczeniu, że nie było dotychczas rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a zatem jego rozstrzygnięcie miałoby znaczenie dla praktyki orzeczniczej sądów - tylko wtedy wykazany zostałby publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej, której podstawowym celem jest wkład w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni (postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 kwietnia 2008 r., II PK 351/07, Legalis nr 170164; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, Legalis nr 1781391 i z 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, Legalis nr 1781827). Istotne zagadnienie powinno się charakteryzować "nowością", która uzasadniałaby

potrzebę jego analizy ze strony Sądu Najwyższego (T. Szancilo (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Wyd. 2, Warszawa 2023). Strona skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom. Nie można uznać za sformułowanie zagadnienia prawnego - tak jak to uczyniła strona skarżąca – przedstawienie pytań, zmierzających do udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi, czy zaskarżony wyrok jest zgodny z prawem. Nie taka jest bowiem rola „przedsądu”.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione – czego w niniejszej sprawie zabrakło. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Podkreślić także należy, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest a *limine* niedopuszczalny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 95/18, LEX nr 2645127).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1

k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

r.g.